

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur, & solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

mōvetur & ordinatur, ad voluntatem Dei antecedentem referuntur, & ad generalem providentiam ordinis supernaturalis, per quam natura humana ad finem supernaturalem est ordinata & elevata; ut enim inquit S. Doctor supra relatus: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promotio in fidem, omnibus communiter propofita, tam naturalia, quam gratuita.*

129. Ad id quod additur, nempe quod Deus ea quæ vult per voluntatem antecedentem, non vult simpliciter, sed secundum quid &c. Respondetur hoc non esse verum universaliter de omni volitō per voluntatem antecedentem, sed solum de principali volitō; id est de æterna salute, & mediis ad illam efficaciter conducentibus; hæc enim per voluntatem antecedentem, Deus non vult simpliciter, sed tantum secundum quid: auxilia tamen sufficientia, quæ sunt volitum minus principale, & quæ ad salutem efficaciter non conducunt, Deus vult simpliciter & absolute per voluntatem antecedentem. Unde patet responsio ad confirmationem: Respondetur enim, quod quando D. Thomas docet quod operatio non correspondet voluntati antecedenti, sed consequenti, loquitur de operatione & effectu principali, non autem de operatione & effectu minus principali, qualis est præparatio auxiliorum sufficientium. Quare voluntas illa antecedens, in statu naturæ lapsæ non est omnino otiosa & sterilis; nec simplex complacentia de salute hominum (qualem Scotus, & alij fingunt in Deo circa merè possibilis) per illam enim Deus omnibus proposuit salutis præcepta, consilia, & remedia; & omnes homines in finem supernaturalem ordinavit, ut docet S. Doctor supra relatus. Et per illam salutem omnium hominum, etiam reprobōrum, fit saltem incompletè & initiativè futura, ut supra declaravimus. Unde falsum est, & à principiis D. Thomæ penitus alienum, quod dicit ille Doctor, nempe per voluntatem antecedentem, *Deum nihil penitus circa hominum salutem operari.*

130. Ad tertium in primis dico illud argumentum posse in illum Authorem retorqueri. Nam D. Thomas etiam comparat voluntatem illam antecedentem voluntati mercatoris, qui imminente rempessate vult salvare merces &c. Sed mercator non potest dici habere voluntatem veram & sinceram salvandi merces, nisi, quantum est de se, omnem diligentiam sufficientem adhibeat ad illas conservandas, ut supra arguebamus: Ergo nec Deus poterit dici habere veram & sinceram voluntatem salvandi omnes homines, si illis de mediis & auxiliis salutem sufficientibus non provideat, & si per talem voluntatem ea non præparet.

131. Secundò respondeo exemplum de iudice quod adducit S. Doctor, non tenere quantum ad omnia, sed solum quantum ad aliquid. Paritas stat in hoc, quod sicut iudex vult homicidam vivere, in quantum homo est, ita etiam Deus vult omnes homines salvare, quatenus conveniunt & communicant in eadem natura in finem supernaturalem ordinata. Disparitas verò consistit in eo quod iudex non est provisor generalis, sicut Deus; ac proinde licet iudex ex voluntate quæ vult homicidam vivere, in quantum homo est, nulla ei media præparet quibus capitis pœnam evadere possit; Deus tamen, ut generalis provisor, per voluntatem antecedentem quæ vult omnes homines salvos fieri, debet eis aliqua media ad salutem sufficientiam præparare.

132. Ad ultimum, concessa Majori, distingo Mi-

A norem. Illis nulla dantur media ad salutem sufficientiam: si ly dare accipiatur ut est correlativum ad recipere, concedo Minorem. Si ly dare idem significet ac offerre, vel præparare, nego Minorem, & Consequentiam. Itaque licet parvulis in utero materno decedentibus, per voluntatem antecedentem non provideatur baptismus ut eis applicatus, vel ut aliquâ diligentia humanâ applicabilis, eis tamen provideatur, ut pro illis, quantum est ex parte Dei, institutus, eisque oblatus, vel præparatus, & per merita Christi quoad sufficientiam obtentus. Unde quamvis detur quod ex vi voluntatis antecedentis, omnibus non conferantur, nec applicentur auxilia ad salutem sufficientiam, semper tamen stat, omnibus absque ullius exceptione, illa per talem voluntatem offerri, vel præparari. An verò intrinsicè in omnibus recipiantur, in Tractatu de prædestinatione discutemus & resolvemus.

§. III.

Alia ejusdem Doctoris argumenta proponuntur & solvuntur.

C Contra auxilium sufficiens, ab efficaci distinctum, & ab eo separabile (quale admittit Schola Thomistica) plura alia proponit idem Doctor Sorbonicus argumenta in alio libro Gallico idiomate conscripto, quem *Constitutionis Innocentij X. defensionem* appellat: quamvis in aliis opusculis postea ab ipso editis, auxilium sufficiens, quale à nostris docetur, admittere non recuset: ut videri potest in libro cui titulus est, *Vindicia S. Thomæ*, paginâ 88. Et in alio opusculo de vera S. Thomæ de gratia sufficiente & efficaci doctrina art. 17.

Objicit ergo primò: S. Thomas nusquam agnovit nisi duplex auxilium gratiæ, unum quod vocat, *habituale donum*, & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat, ut constat ex prima secundæ qu. 109. art. 2. 3. 4. 6. 9. & 10. Sed gratia sufficiens non comprehenditur sub habituali dono, cum illa sit aliquod auxilium actuale & transiens; nec etiam sub auxilio Dei moventis, cum tale auxilium sit ipsa gratia efficax, & physicè prædeterminans quam admittunt Thomistæ: Ergo D. Thomas in statu naturæ lapsæ, nullum agnovit auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile.

134. Secundò contendit idem Author, tale auxilium sufficiens antiquioribus Thomistis fuisse prorsus incognitum, & ab Alvarez, aliisque recentioribus Thomistis excogitatum, ad salvandam possibilitatem præceptorum supernaturalium, & inexcusabilitatem Peccatorum.

135. Tertio dicit auxilium illud quod à Thomistis recentioribus admittitur, non esse, nec debere appellari sufficiens. Nomine enim mediij seu auxiliij sufficientis, apud omnes communiter intelligitur illud quod se solo sufficit, & præter quod nihil ultra requiritur ad agendum: Sed in sententia Thomistarum, præter auxilium illud quod vocant sufficientis, aliud requiritur, per quod potentia applicetur ad agendum, & reducatur de actu primo ad secundum: Ergo illud non debet censeri, nec appellari sufficiens.

136. Quarto probat variis Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum testimoniis, potentiam proximam ad agendum, & ad efficiendos actus supernaturales, esse à gratia efficaci; ac proinde ad hanc non requiri auxilium sufficiens. Præcipua testimonia

quæ adducit sunt hæc: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum*, Ioan. 22. *Nemo potest venire ad me, nisi datum ei fuerit à Patre*, Ioan. 6. quibus in locis verbum illud *traxerit, & datum fuerit*, denotat gratiam efficacem, sine qua nemo potest venire ad Patrem, nec consequenter elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quos ad Deum accedimus. Idem probat ex definitionibus Conciliorum: dicitur enim in Concilio generali Affricano sub Zozimo Papa, cui 216. Episcopi interfuerunt: *Gratiâ Dei per Iesum Christum nos per singulos actus adiuvari: ita ut sine illa, nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, agere, dicere valeamus*. Et in Concilio Arausicano 2. dicitur: *Dei adiutorium, etiam renatis & Sanctis, semper esse implorandum, ut ad bonum finem pervenire, & in bono possint opere perseverare*. Item Augustinus in libro de gestis Pelagij ait: *Sine gratia Dei nemo rectè vivit, sine gratia Dei id ad quod adjuvat fieri non potest*. Et de peccatorum meritis libro 2. cap. 4. *Deprecamur adiutorium dicentes, ne nos inferas in tentationem, ut in eo possimus vincere, ne abstrahamur illecti: oramus ut peccatorum tentationem vincere possimus*. Et in libro de perfectione iustitiæ cap. 1. *Oret gemitu voluntatis, ut impetret donum facultatis*. Denique S. Thomas 1. 2. qu. 109. frequenter repetit, quod homo nihil potest agere, nisi à Deo moveatur.

137. Quinto arguit ex definitione necessarij, quam profert idem S. Doctor variis in locis, in quibus docet necessarij dici illud sine quo finis haberi non potest: unde cum gratia efficax, secundum Thomistas, sit necessaria ad hoc ut homo observet præcepta supernaturalia, & convertatur; ex hoc concludit, sine illa hominem non posse converti, nec observare præcepta. Sicut (inquit) quia navis est necessaria ad navigandum, alimenta ad conservandam vitam, colores & penicillus ad pingendum: nemo dicit hominem posse navigare sine navi, posse conservare vitam sine alimentis, & posse pingere sine coloribus & penicillo.

138. Sexto idem probat argumento ad hominem, contra recentiores Thomistas, qui docent idem auxilium quod est purè sufficiens comparatione unius effectus, simul esse efficax respectu alterius minus perfecti. Et quod auxilium sufficiens, simul complet & elevat potentiam in actu primo in ordine ad actus perfectos, & eam applicat ad actus imperfectos, qui voluntatem disponunt & præparant ad perfectiores. Si enim (inquit) gratia sufficiens possit hæc duo præstare, complere scilicet potentiam in actu primo, in ordine ad actum perfectum, & eam applicare ad imperfectum: cur etiam hæc duo munia non poterit obire gratia efficax, quæ est multò perfectior ac præstantior sufficiente; & complere seu elevare potentias animæ, easque simul applicare ad actus perfectos?

139. Denique idem Doctor in eodem libro, contra recentiores Thomistas sic discurret. Idcirco illi admittunt auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, ut potentia animæ eleventur & compleantur in actu primo, ad actus supernaturales

A eliciendos, quia (inquiunt) omnis actus secundus debet supponere primum completum: Sed hæc ratio quæ est præcipuum Thomistarum fundamentum, cum illorum principiis coherere non potest: Ergo præcipuum illorum fundamentum corrumpit. Minore probat, quia juxta principia Thomistarum, auxilium sufficiens est aliqua motio, prædeterminatio, & applicatio ad actus imperfectos; & tamen illud non supponit potentiam completam, & elevatam ad ordinem supernaturalem, per aliud auxilium, sed illam primò elevat & complet; alioquin daretur processus in infinitum, ut consideranti patebit: Ergo non semper requiritur, quod actus secundus supponat actum primum completum, & sic corrumpit præcipuum nostræ sententiæ fundamentum.

B Hæc sunt præcipua huius Doctoris argumenta, quibus evidenter se demonstrare putat, nullum in statu naturæ lapsæ dari auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, per voluntatem Dei antecedentem præparatum. Hæc tamen ex principiis doctrinæ Thomisticæ benè intellectis, facile dilui possunt. Unde

Ad primum respondeo primò, D. Thomam 140. clarè admisisse & agnovisse gratiam illam quam Thomistæ sufficientem vocant, licet eo nomine eam non appellaverit. Nam 1. 2. qu. 112. art. 2. ad 1. sic ait: *Contingit autem quandoque quod Deus movet hominem ad aliquod bonum, non tamen perfectum, & talis præparatio præcedit gratiam. Sed quandoque statim perfectè movet ipsum ad bonum, & subito gratiam homo accipit: secundum illud Ioan. 6. Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me*. Quibus verbis manifestè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ gratiam quandam moventem, & applicantem ad actus imperfectos, & præparantem ad perfectiores: hanc autem gratiam, Thomistæ sufficientem appellant, ut constabit ex infra dicendis: Ergo quidquid sit de nomine, & de modo loquendi (de quo parùm curandum est, quia ut inquit Augustinus contra Cresconium lib. 1. cap. 13. *Cum res ipsa intelligitur, minus laborandum est, quid eam hominibus vocare placuerit*) dubitari non potest, S. Thomam admisisse in statu naturæ lapsæ, eandem gratiam quam ejus Discipuli docent, & sufficientem appellant.

Respondeo secundò, quod licet daretur, S. Thomam non fecisse expressam mentionem auxilij sufficientis; illud tamen ex principiis doctrinæ suæ, satis evidenter colligi. Primò quia S. Doctor, locis suprâ relatis, agnoscit in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes homines, quam dicit esse voluntatem beneplaciti, & non tantum signi, & docet quod *ejus effectus est ordo in finem salutis, & promotio in illum, tam naturalia quam gratuita*: Ordo autem in finem salutis, cum sit supernaturalis, stare non potest sine medijs & auxilijs supernaturalibus, ut suprâ ostendimus: Ergo &c.

Secundò, D. Thomas in 1. ad Thesalon. cap. 5. lect. 2. ait: *Quod aliquis dicitur extinguere Spiritum Sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid boni ex fervore Spiritus Sancti vult facere, vel etiam cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit: Actorem 7. vos semper Spiritui sancto resistitis*. Quibus verbis apertè agnoscit S. Doctor, in statu naturæ lapsæ, gratiam aliquam interiorem moventem, cui aliquando resistitur: Sed hæc non potest esse alia, quàm gratia sufficiens, quia auxilio efficaci, secundum principia D. Thomæ,

D. Thomæ, nunquam de facto restituitur, ut constabit ex dicendis disp. sequenti: Ergo S. Thomas, auxilium aliquid sufficiens ab efficaci distinctum, in statu naturæ lapsæ agnovit.

143. Tertiò, Idem S. Doctor, præcipuum fundamentum, quò Janfenius & alij Recentiores ducuntur ad negandum in statu naturæ lapsæ tale auxilium, manifestè convellit: Ergo illi longissimè à S. Thoma distant. Consequentia patet, Antecedens probatur. Præcipuum fundamentum Janfenij, & aliorum Recentiorum, petitur ex distinctione duplicis statûs naturæ integræ & naturæ lapsæ: in quorum primo docent Adamo fuisse collatum auxilium tantùm sufficiens, subditum ejus voluntati, quantum ad efficaciam & usum: in secundo vero fatentur hominem lapsum indigere gratiâ efficaci, quæ voluntati plenè dominetur, ipsamque moveat & applicet ad agendum. Sed D. Thomas hoc fundamentum apertissimè destruit, & necessitatem auxilij efficaci in utroque statu agnoscit: Ergo præcipuum Adversariorum fundamentum evertit. Major patet, Minor probatur. Nam D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. in corp. & in resp. ad 1. docet necessitatem auxilij Dei moventis (quod, ut fatetur Janfenius, efficax est) peti ex triplici capite, scilicet ex infirmitate & corruptione naturæ, ex elevatione objecti & actûs supernaturalis supra potentias animæ, & ex generali subordinatione ad primum motorem. *Homo (inquit) auxilio Dei moventis indiget in statu naturæ integræ, quantum ad unum: scilicet ad operandum, & volendum bonum supernaturale, sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo: scilicet ut sanetur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod est meritorium. Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et in responsi. ad 1. dicit quòd mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actûs, quin indigeat moveri à Deo. Et art. præcedenti in corp. *Quantumcumque (inquit) natura aliqua corporalis vel spiritualis ponatur perfecta, non potest in suum actum prodire, nisi moveatur à Deo.* Quibus locis apertissimè docet S. Doctor, hominem in utroque statu integritatis & innocentie, indigere auxilio Dei moventis ad operandum & volendum bonum supernaturale: Sed tale auxilium, ut fatentur Adversarij, efficax est, & prædeterminans voluntatem: Ergo juxta principia S. Thomæ, homo in utroque statu indiget auxilio efficaci & prædeterminante, & ita præcipuum illorum fundamentum corrui.

144. Confirmatur primò: D. Thomas ibidem docet necessitatem gratiæ moventis, in utroque statu naturæ, integræ & corruptæ, peti ex generali subordinatione ad primum motorem, ait enim: *Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.* Et art. 9. sequenti: *Homo (inquit) indiget auxilio gratiæ ut à Deo moveatur ad rectè agendum, & hoc propter duo. Primò quidem ratione generali, propter hoc quod, sicut supra dictum est, nullares creata potest in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis divina. Secundo ratione speciali, propter conditionem statûs humana natura, que quidem licet per gratiam sanetur quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio quantum ad carnem &c.* Sed hoc fundamentum expressè negat Janfenius Tomo 3. lib. 8. cap. 2. ubi sic de Thomistis loquitur. *Ab illis physica prædeterminatio statuitur omnibus*
Tom. I.

A. *agentibus, ex vi cause secundæ, que essentialiter, iam in operari, quam in esse suo, subordinatur primæ: à qua ad agendum primo veri debet. Christi adjutorium nequaquam, sed læsæ voluntati propter solum vulnus quod ei inflixit peccantis voluntatis audacia, necessarium est.* Ergo doctrina Janfenij directè pugnat cum doctrina D. Thomæ.

145. Confirmatur secundo argumento ad hominem, desumpto ex principiis à Doctore illo Sorbonico, in opusculo quod inscribit: *Vera sancti Thomæ De gratia sufficienti & efficaci doctrina, statuta.* Nam ibidem docet & multipliciter probat, D. Thomam quæst. illâ 109. supra citatâ, cujus omnes ferè articulos percurrit, nullam aliam gratiam agnovisse, præter sanctificantem, quam vocat *habituaie donum*; & efficacem, seu prædeterminatam, quam *auxilium Dei moventis* appellat: Ergo quando idem S. Doctor ibidem art. 2. in responsi. ad 1. asserit quòd *mens hominis etiam sani indiget moveri à Deo*: intendit docere hominem sanum, seu in statu innocentie & integritatis constitutum, indigere auxilio efficaci, & physicè prædeterminante: & sic corrui præcipuum hujus Doctoris fundamentum, quo movetur cum Janfenio, ad negandum dari in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum.

146. Confirmatur & urgetur amplius. Quando D. Thomas dicit, quòd *in utroque statu indiget homo auxilio divino, ut ab ipso moveatur*: vel per auxilium illud movens, intelligit auxilium sufficiens, vel auxilium efficax, vel utrumque sub nomine auxilij moventis comprehendit: Quidquid respondeatur, habeo intentum. Si enim primum dicatur, habetur D. Thomam non solum in statu innocentie, sed etiam in statu naturæ lapsæ, agnoscere auxilium sufficiens ab efficaci distinctum. Si secundum: Ergo D. Thomas in utroque statu admittit necessitatem auxilij efficaci ad operandum, & ita corrui præcipuum Adversariorum fundamentum. Si tertium: Ergo non rectè inferit Doctor ille Sorbonicus, in toto illo opusculo, quod inscripsit, *Vera D. Thomæ de gratia sufficienti & efficaci doctrina.* D. Thomam nullum in statu naturæ lapsæ admisisse auxilium sufficiens, ex eo quòd non nisi duplex auxiliû gratiæ agnoscit: unum quod vocat *habituaie donum*; & aliud quod *auxilium Dei moventis* appellat: liquidè, juxta hanc responsionem, sub nomine auxilij moventis, utrumque auxiliû, tam sufficiens, quàm efficax, S. Doctor comprehendit. Unde

147. Ad primum argumentum respondeo, concessa Majori, negando Minorem: nam sub nomine *auxilij Dei moventis*, utrumque auxilium, tam sufficiens, quàm efficax continetur; quia utrumque consistit in quadam motione supernaturali, applicante potentias animæ ad actus supernaturales: cum hoc tamen discrimine, quòd auxilium sufficiens movet tantùm, & applicat ad actus imperfectos, qui animam disponunt & præparant ad perfectiores: auxilium verò efficax movet & applicat ad actus perfectos contritionis & charitatis, qui animam ultimò præparant & disponunt ad gratiam sanctificantem, quæ est ultima & perfectissima forma ordinis supernaturalis. Unde communiter docent Thomistæ cum Alvarez libro 3. de auxiliis disp. 80. auxilium omne quod respectu unius actûs est sufficiens, esse simul etiam efficax in ordine ad alium, ad quem efficiendum, per absolutum divinæ providentiæ decretum ordinatur: ita ut simpliciter sit sufficiens, efficax autem secundum quid.

148. Ad secundum respondeo, non solum recentiores Thomistas, sed etiam antiquiores, agnovisse in statu naturæ lapsæ auxilium sufficiens ab efficaci distinctum, & ab eo separabile. Cajetanus enim super Epistolas Pauli, exponens hæc verba Apostoli 1. ad Corint. 10. *Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* subjungit: *Dixit Apostolus, ut possitis sustinere, & non dixit, ut sufferatis: sat enim est fidelitati divina, ut tribuat posse sustinere. Velle autem sufferre, & ipsum sufferre, alterius gratiæ est, quæ electis confertur, & non est omnibus communis.* Quibus verbis utrumque auxilium sufficiens & efficax ita clarè expreffit doctissimus ille Cardinalis, ut à solis cæcis videri non possit. Ibi enim distinguit duplicem gratiam: unam specialem, aliam communem; unam quæ datur omnibus, aliam quæ datur præcipuè electis: unam quæ dat posse sufferre tentationes, alteram quæ dat ut actu illas sustineamus.
149. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum docet Ferrariensis Caietano contemporaneus 3. contra Gentes cap. 159. ubi hæc scribit: *Cum duplex sit auxilium Dei quo ad beatitudinis consecutionem indigemus, scilicet habitualis gratia, & divina motio, tam intrinsecè quàm extrinsecè facta, quæ ad bonum dirigimur. & ad gratiæ preparationem excitamur: primum auxilium Deus non omnibus dat absolute loquendo postquam peccaverunt, sed bene omnibus se ad ipsum preparantibus ex divina motione concedit. Secundum autem auxilium omnibus impendit, & nulli quantum ad hoc est absens Deus, cum nullus sit qui ab eo non moveatur ad bonum, & ad gratiæ preparationem, juxta illud Apocalyp. 3. Ego sto ad ostium, & pulso.*
150. Item Dominicus Soto, qui Concilio Tridentino interfuit, & multis annis ante Alvarem scripsit, in 4. dist. 14. qu. 1. art. 10. dicit, *Nunquam per Deum stat. quominus quicumque peccator reconciliari cum ipso valeat: nemini enim auxilium speciale denegat, quod ad reconciliationem sufficit.*
151. Idem auxilium sufficiens ab efficaci distinctum clarè docet Medina 1. 2. quæst. 109. art. 10. ubi sic habet: *Scio quod Deus geminum donum suæ gratiæ conferre solet peccatoribus. Alterum quo possunt respicere, & salvari: & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur, Ecce sto ad ostium, & pulso. Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur & salvatur: & hoc universis hominibus qui peccant non confert: nam certè si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Idem sentiunt Navarrete 1. p. quæst. 19. art. 8. Bannez ibidem quæst. 23. art. 3. Iedefina de auxiliis quæst. unica art. 16. & alij communiter.*
152. Ad tertium nego Majorem, ad cujus probationem dicendum est, quod licet apud Grammaticos, nomine auxilij sufficientis, intelligatur illud quod omnibus modis sufficit, & præter quod ad operandum nihil ultra requiritur; apud Theologos tamen & viros doctos, nomine auxilij sufficientis, intelligitur id quod dat potentia totum complementum, & totam virtutem, seu sufficientiam ex parte actus primi, & principij habitualis ad operandum requisitam: quamvis non det actualitatem, seu complementum se tenens ex parte actus secundi, & constituens voluntatem in ratione principij actualis suarum operationum. Unde licet detur, auxilium quod admittunt Thomistæ in statu naturæ lapsæ, & quod sufficiens appellant, non esse sufficiens Grammaticaliter, erit tamen
- A sufficiens Theologicè. Et hoc duplici titulo: primo quia sufficienter excitat voluntatem ad volendum & operandum bonum supernaturale. Secundo, quia dat illi totam sufficientiam, & totum complementum se tenens ex parte actus primi, & potentia antecedentis (ut suppono ex Tractatu de auxiliis) quamvis non tribuat illi actualitatem, motionem, & applicationem, per quam constituitur in ratione principij actualis suarum operationum, & sit potens ad operandum, non solum potentia antecedenti, ab actu secundo separabili, sed etiam potentia consequenti, cum operatione indissolubiliter conjuncta, & copulata.
- B Hæc responsio declarari & illustrari potest duplici exemplo aptissimo. Primum sumitur ex sententia plurium Theologorum, qui docent gratiam habitualem in Adamo & in Iustis habuisse vel habere rationem auxilij sufficientis ad actus supernaturales eliciendos. Et in hoc sensu Doctorum cum quo disputamus, intelligit & interpretatur, cum Conrado & Sylvio, D. Thomam, cum ait 1. 2. qu. 106. art. 1. ad 2. quod *lex nova, quantum est de se, auxilium sufficiens dat ad non peccandum:* nomine enim auxilij sufficientis, dicit S. Doctorem non aliam gratiam intellexisse, quàm habitualem & justificantem, quæ in nova lege in iustis habet rationem auxilij sufficientis ad observanda præcepta supernaturalia: Atqui certum est, juxta principia D. Thomæ, solam gratiam justificantem non sufficere in iustis, nec in primis parentibus in statu innocentie, ad actus supernaturales eliciendos, sed præter illam requiri aliam gratiam actualem & moventem, quæ habitus supernaturales & infusi applicentur ad agendum, & reducuntur in actum: Ergo non requiritur ad rationem & denominationem auxilij sufficientis, Theologicè sumpti, quod tribuat omnia ad agendum prærequisita, prioritate naturæ & causalitatis, & quod se solo ita sufficiat ad operandum, ut non indigeat alio auxilio movente, & applicante ad agendum. Major & Consequentia patent. Minor autem probatur expressis testimoniis D. Thomæ qui 1. 2. qu. 109. art. 9. quærit, *Utrum ille qui jam consecutus est gratiam, per seipsum possit operari bonum, & vitare peccatum absque auxilio gratiæ?* Et respondet quod homo ad rectè vivendum dupliciter auxilio Dei indiget. Uno quidem modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur, & etiam sanata elevetur ad operanda opera meritoria vite eterne, quæ excedunt proportionem naturæ. Alio modo indiget homo auxilio gratiæ, ut à Deo moveatur ad agendum. Quantum igitur ad primum auxilij modum, homo in gratia existens non indiget alio auxilio gratiæ, quasi aliquo alio habitu infuso. Et hoc propter duo. Primum quidem ratione generali, propter hoc quod nulla res creata potest in quemcunque actum prodire, nisi virtute motionis divine. Secundo ratione speciali, propter conditionem status naturæ humane, quæ quidem licet per gratiam sanetur, quantum ad mentem, remanet tamen in ea corruptio & infectio, quantum ad carnem, per quam servit legi peccati, ut dicitur ad Romanos 7. Et in responsione ad 1. dicit: *Etiã in statu gloriæ, quando gratia erit omnino perfecta, homo divino auxilio indigebit.* Idem docet de primis parentibus in statu innocentie, locis supra à nobis relatis, in quibus asserit, quod *Homo in utroque statu (naturæ scilicet integræ & corruptæ) indiget auxilio divino, ut ab ipso moveatur.* Et quod mens hominis, etiam sancti, non ita habet

dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo.

Eadem veritas alio exemplo illustrari potest: Deus enim ratione sua omnipotentia est perfectissimè, completissimè, & sufficientissimè potens ad creandos v. g. alios mundos: quis hoc neget? Et tamen certum est, quòd hæc potentia non potest prodire in actum, & alios mundos de facto creare, defectu decreti eam applicantis, quòd Deus non potest habere de novo, alioquin intrinsecè mutaretur, ut supra ostensum est. Similiter etiam, cum homo ratione auxilij sufficientis habeat totum complementum potentia, quamvis careat divinà motione & applicatione, per quam talis potentia ad actum reducat, debet tamen censeri completè potens in actu primo ad operandum, & eliciendos actus supernaturales. Unde sicut D. Thomas quat. 3. de potentia art. 1. ad 1. docet quòd quando dicitur, Deum non posse facere nisi quòd præcivit, & decrevit, distingui solet de potentia antecedente, & consequente: vel si ly *non potest* referatur ad actum, conceditur, si verò referatur ad potentiam, negatur. Ita similiter, quando dicitur quòd ille qui caret auxilio efficaci, non potest operari, non potest converti, non potest adimplere præcepta, distinguendum est: potentia antecedenti, negandum. Potentia consequenti, concedendum. Vel si ly *non potest* referatur ad actum, verum est. Si referatur ad potentiam, falsum.

155.

Ex hoc patet responsio ad quartum, desumptum ex variis auctoritatibus Scripturæ, Conciliorum, & SS. Patrum. Respondetur enim, quòd quando Scriptura, Concilia, & SS. Patres docent hominem sine gratia non posse venire ad Christum, non posse credere, non posse converti &c. Si in eis locis sit sermo de gratia efficaci, hæc intelligenda sunt de potentia consequente & infallibilitatis, non autem de potentia antecedente & purè possibilitatis. Et ita satis clarè se explicat Augustinus de natura & gratia cap. 42. ubi dicit: *Sanata & adiuta hominis voluntate, possibilitas ipsa simul cum effectu in Sanctis provenit*: quibus verbis docet, possibilitatem cum effectu conjunctam, quæ est potentia consequens & infallibilitatis, esse à gratia efficaci: non tamen negat, possibilitatem antecedentem, & ab actu separabilem, esse à gratia sufficiente.

Eadem explicatio apertè colligitur ex D. Thoma locis ab Adversario citatis, ubi dicit quòd *nulla res creata potest in actum prodire, nisi virtute divina motionis*: hæc enim propositio sumpta in hac universalitate, & intellecta de omnibus causis secundis, etiam naturalibus, non potest esse vera, nisi explicetur & intelligatur de potentia consequente; nam certum est causas naturales, independèter à divina motione, habere potentiam antecedentem ad operandum, ratione virtutis naturalis quam à Deo in prima productione receperunt, & indigere solum ejus motione & applicatione, ut talis virtus de actu primo ad secundum reducat.

156.

Ad quintum quòd sumitur ex definitione necessarii à D. Thoma adducta, dicendum est, illam esse legitimam, sed cum grano salis intelligendam. Quando enim dicitur, quòd necessarium est illud sine quo finis haberi non potest, hoc debet intelligi, abstrahendo à potentia antecedenti & consequenti, ita ut si aliquid sit necessarium ex parte potentia & actus primi, finis sine illo haberi non possit, etiam potentia antecedente. Si verò illud sit tantum necessarium ex parte actus secundi, vel ut reductivum de actu primo ad secundum, finis

Tom. I.

A sine illo haberi non possit, potentia consequente & infallibiliter cum actu conjuncta. Et ita cum gratia sufficiens se teneat ex parte actus primi, tanquam ejus complementum, & ut virtus elevativa potentia, sine illa homo non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia antecedenti. E contra verò, cum gratia efficax se teneat solum ex parte actus secundi, vel potius sit aliquis nexus intermedius, conjungens indissolubiliter actum primum cum secundo, ut docent Thomistæ in Tractatu de auxiliis, ille qui caret auxilio efficaci, non potest converti, nec observare præcepta supernaturalia, potentia consequenti, & indissolubiliter conjuncta cum actu. Unde patet disparitas ad exempla de navi, de penicillo, de alimentis, quæ profert ille Doctor, & sæpe repetit & inculcat: hæc enim sunt necessaria ad navigandum, ad pingendum, ad conservandam vitam, ex parte ipsius potentia, & actus primi; & ideo absolute & simpliciter verum est dicere, quòd homo non potest navigare sine navi, pingere sine penicillo, & coloribus, nec conservare vitam sine alimentis. Gratia autem efficax non est necessaria ad operandum, ex parte actus primi, tanquam complementum potentia, sed tantum ex parte actus secundi, & tanquam ejus applicatio. Unde qui eam caret, non potest dici simpliciter impotens ad operandum (sicut qui caret navi & penicillo, censetur simpliciter impotens ad navigandum & pingendum) sed solum secundum quid, & cum addito: potentia scilicet consequente, & applicata ad actum, sive cum actu indissolubiliter conjuncta.

C Ad sextum respondeo quòd licet auxilium sufficiens possit simul complere potentiam ad actus perfectos, & eam applicare ad imperfectos, ut Thomistæ docent in Tractatu de Auxiliis: auxilium tamen efficax non potest utrumque præstare, & duo illa munia simul obire. Ratio discriminis est, quia cum auxilium sufficiens sit prima forma ordinis supernaturalis (prima inquam ordine generationis, non perfectionis) ac proinde nullam in tali ordine præsupponat, debet primò elevare potentias animæ, easque complere in actu primo ad actus supernaturales eliciendos; & cum aliunde sit quædam motio & prædeterminatio, debet illas applicare ad aliquos actus, saltem imperfectos. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, & quidam nexus indissolubiliter conjungens potentiam cum actu: unde præsupponere debet potentiam jam elevatam & completam in actu primo per auxilium sufficiens, eamque solum applicare ad agendum, sive reducere de actu primo ad secundum.

157.

D Ex quo patet responsio ad ultimum, concessa enim Majori, neganda est Minor. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet auxilium sufficiens sit quædam motio & prædeterminatio ad imperfectè volendum, & eliciendos actus imperfectos, qui præparant & disponunt ad perfectiores, nihilominus quia est prima forma ordinis supernaturalis, non debet præsupponere potentiam prius completam & elevatam ad ordinem supernaturalem, sed debet eam primò complere & elevare. Sicut videmus in naturalibus, quòd prima dispositio aliam non præsupponit in materia, sed eam primò præparat ac disponit, aliàs daretur processus in infinitum. Auxilium verò efficax est secunda forma ordinis supernaturalis, ac proinde non debet primò complere potentiam, & elevare ad illum ordinem; sed potius de-

158.

Ii ij

bet eam præsupponere completam & elevatam per aliam formam priorem, scilicet per auxilium sufficiens, eamque solum ad actus perfectos movere, & applicare.

~~~~~

DISPUTATIO V.

De efficacia voluntatis Dei.

Celebris est hæc disputatio, ex illa enim pendet resolutio plurium difficultatum & controversiarum, quæ inter Thomistas & Recentiores his temporibus agitantur. Unde hæc materia accuratè pertractanda est, & veluti ad pondus Sanctuarij ponderanda: id est ad normam Scripturæ, doctrinæ SS. Patrum, & rationum Theologicarum, diligenter examinanda.

ARTICVLVS I.

An circa nostros actus liberos, Deus habeat decretum de se efficax, vel purè indifferens, ac expectans determinationem à libero arbitrio?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ, & vera eliguntur.

Notandum primò: Effectus qui à Deo procedunt, triplicis esse generis. Quidam enim à solo Deo procedunt, sine ullo consortio & cooperatione causæ creatæ, ut create Angelum, glorificare animam, dare primam vocationem &c. Alij causantur à Deo cum consortio causæ creatæ, sed naturalis & necessariæ, ut illuminatio, calefactio &c. Alij denique ab illo producuntur cum cooperatione causæ creatæ liberæ: ut actus charitatis & contritionis, iustitiæ vel temperantiæ. De actibus primi & secundi generis, nulla est difficultas vel controversia inter Theologos: evidens enim est dari in Deo decretum ex se efficax, antecedenter influens, & naturâ suâ causans tales effectus. Unde tota difficultas & disputatio devolvitur ad actus tertij generis, quos Deus efficit cum consortio, & cooperatione causæ liberæ, cuius libertati & indifferentiæ officere ac repugnare videtur efficacia antecedens decreti absoluti & determinati.

2. Notandum secundò: Duobus modis decretum divinum posse dici indifferens. Primò quia nullum actum determinatè respicit, nullamque decernit actionem in specie, sed indifferenter se habet ad quamcumque operationem, & expectat determinationem à voluntate creatæ, quantum ad speciem actûs. Secundò decretum potest vocari indifferens, quia licet determinet & applicet voluntatem ad aliquem actum in specie & in individuo determinatum, eam tamen determinat per modum liberi, & relinquendo in ea indifferentiam positivam & actualem, seu potentiam ad actum oppositum. Et in hoc secundo sensu, non negant Thomistæ, Deum circa nostros actus liberos habere decreta indifferentia, sed tantum in primo, de quo solum procedit præfens difficultas & controversia.

3. Notandum tertio: Aliud esse voluntatem Dei

A esse efficientem, & aliud illam esse efficacem. Nam efficiens præcisè dicitur ab effectu qui de facto sequitur; & ita sufficit ad hoc quod sit efficiens, quod concomitanti concursu, vel etiam ex associatione alterius causæ, ipsâ voluntate concomitanter concurrente, effectus sequatur: ut autem sit de se efficax, requiritur quod ex directione & sine præconcepto, ita moveat ad efficiendum, quod determinatè moveat ad talem effectum in specie, & in individuo, non verò ita indeterminate & indifferenter se habeat, quod ex illa æquè bene possit sequi, vel non sequi effectus. Et in hoc magna contingit æquivocatio, & hallucinatio apud aliquos Recentiores, qui confundunt efficaciam divinæ voluntatis & gratiæ, cum ejus efficientia; & ex hoc quod gratia non influat in actus liberos nostræ voluntatis, nisi cooperante libero arbitrio, inferunt illam non esse efficacem ex se, sed solum ex consensu & cooperatione liberi arbitrij. His præmissis.

B Circa propositam difficultatem duæ sunt celebres sententiæ, quarum prima negat in Deo decreta ex se efficacia circa nostros actus liberos, & astruit purè indifferentia. Ita Molina in pluribus suis concordiæ locis, præferim qu. 14. art. 13. disp. 26. §. Nemer. Suarez prolog. 2. de gratia cap. 8. Lessius lib. de gratia efficaci cap. 4. & alij Recentiores communiter, affirmantes Deum offerre voluntati creatæ concursum indifferenter & generalem, ad unum actum, & ad oppositum, quatenus est de se ad utrumque paratus; & à voluntate creatæ determinari speciem actûs ad quem Deus concurrat.

C Addunt quòd, ratione hujus decreti generalis & indifferentis, divina omnipotentia ita remanet conjuncta & connexa voluntati creatæ, ut hac operante, illa necessariò cooperetur, & veluti simul trahatur ad operandum. Quod ut magis explicent, constituunt exemplum in habitibus: nam hoc ipso quòd potentia voluntatis producit actum supernaturalem dilectionis, influendo in illum: eo ipso simul influunt habitus supernaturalis charitatis. Simili modo (inquiunt) cogitandum est, divinam potentiam, veluti habitum quemdam omnibus rebus intimè insidentem & connexum, simul in omni operatione cooperari, & determinari ad speciem actûs ab ipsâ voluntate creatæ, quamvis illam determinet quantum ad individuum. Tale autem decretum generale, quidam volunt esse conditionatum, eo quòd nihil per illud Deus absolute decernat, sed dependenter à conditione quadam, scilicet si voluntas se determinaverit: quâ positâ purificatur, & transit in absolutum, fitque absolute efficax in actu secundo, & producit concursum ad extra. Ex quo inferunt, non opus esse alio decreto, quo Dei concursus absolute præparetur. Sicut, inquiunt, cum quis donat aliquid sub certa conditione, positâ illâ conditione, donatio fit absoluta, & efficax in actu secundo, productique suum effectum vi suâ, neque opus est illam sub forma actûs absoluti repetere. Alij tamen existimant, decretum illud indifferens, non esse conditionatum, sed absolutum & generale, concurrenti scilicet ad omnem actum ad quem voluntas creatæ voluerit se determinare, illudque non sufficere ut effectus determinatè fiat, sed præter illud requiri aliud absolutum, quòd ipsi concomitans vocant, ut hic & nunc Deus concurrat ad actum quem determinavit, seu elegit voluntas, seu ad quem prævisa est per scien-